

ᐅᐃᐅᐃᐅ

Pumpkinseed *Pumpkinseed* h. *Pumpkinseed*.

974056

RECEIVED 12 DEC 1843

Կոստանդնուպօլիս , 3-9 Մարտ :

ԼՆՍԻՔԱՆ անհամար զգացմունքներու մէջ էր ու նաեւ երկրպագործութեան ալ շատ սէր ունէր : Իւրերկրիներուն մշակութիւնը ինքը կը կառավարէր՝ բազմաթիւ մեքիներով ու եւրոպական կարգեր մտցուցած

ԱՐՏԱՎԷՊԻ ԸՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ՝

Չինաստան գտնվող անգղիական բանակէն շատ հե-
տաքըրբական ծանօթութիւններ առինք չինացոց կերա-

Գ. Բարձրութիւն Լճակոյ Գէթհի փաշան Թա.

Հատ առտեն չէ, կըսէ, որ Վարիզ Վիպիւնէն ըսած պանդոկին դուռը կըկենար մուծակ մաքրող երիտասարդ մը որ թաւամազ մեծ սև շուն մը ունէր որ սովորած էր իր տիրոջը գործ գտնալ ու դրամ վաստըկցնել: Լեւր-թար ասիկա իր հաստը մազոտ թաթերը կըշաղախէր գետի (չամուռի) մէջ, ու դէմը ելողին կօշիկին վրայ

— Մ․ պարոն Լիէվէն ռուսաց կառավարու
Թեան պաշտօնատարը որ Սերվիայի գործոյը համալ
եկած էր, ցանկալով խզմիր երթալու, Կ․ Սահ․
Ս․ տը Պուղընէֆ՝ Կոստանդնուպօլիս բանող ռու
սաց շաղենաւը տըւաւ, որ անով ընէ իր համարը
դուրիւնը։ Ս․ պարոն Լիէվէնը անցած օր մեկնէր էր
Խոնէքրիի իշխան տաւջին Թարգմանին, ու Մ․ տը
Յէտէրօֆ դեսպանին քարտուղարին հետ․ բայց
Լ․ յի Ստեֆանօսի տաւջն շաղենաւին մեքենային
մէկը խորտակելով պարտաւորեցան նորէն Կոս
տանդնուպօլիս դառնալու։

Ի՞նչ շանը ճարտարութեան համբար ու իր տիրոջը
բաղադրաւոր շարժմանքը, որ կը ծառայէր յօժարու
թեամբ նաև պանդոկին ծառաներուն, տարածւած էր ողջ
պանդոկին մէջ, ու բերնէ բերան ինչպան վերի սրահները
կրղղուցէր: ()ը մը հարուստ անգղիացի մը հոն գտնու
ւելով՝ ուզեց տեսնել ու շունը տեսնել, որովք իսկոյն
կանչուեցան: Ինգղիացին շատ հաւնեցաւ շանը, և ու
զեւելով որ ծախու առնէ զանի, ինչպան տասը հինգ լուի
ճի ոսկի տալու եղաւ: Ի՞նչ գինը լրտելով կօշիկ մաքրողը
ու չէ լսելու ամբնալով մեծամեծ անձինքներէն որ հոն
կը գտնուէին, ծախեց շունը՝ որ շղթայով մը կապեցին ու
վաղվան օրը թղթատարին կառքը դնելով՝ Վալէ խրկե
ցին ու անկէջ] ոնտրա:

— Կառավարութիւնը մօտ օրերս Վոլոսոֆ փաշայի մահան լուրը առաւ Մէլեքէն : որն որ առաջ Ուսմէլի Վալսի էր :

Ուստայ տէրութիւնը մեծ պատրաստութիւն կը տեսնէ չեքքէզնիւն վրայ երթալու : ու ասոր համար արգէն սկսած է շատ զօրք ժողով : Չէրքէզնիւն ալ նմանապէս շատ հաւանք ունին պատերազմելու : ինչու որ կը յուսան թէ օգնութիւն կընեն իրենց Վոլսայի քաղաքներուն մեծ մասը՝ որոնք մինչև հիմայ չեղբէրն ու աս տարի իրենց հետ մէկ եղան :

Օտէսայէն կըգրեն թէ Վոլսայ տէրութիւնը հրաման տրեւ է Ուսմէն քաղքի վաճառականին : Մ. Տիւպուլէյ և ընկերք : որ շոգենաւի կանոնաւոր երթեկութիւն մը հաստատեն Վարսիլիայի ու () տէսայի մէջ : Վ. յա նաւարկութեան արտօնութիւնը տասը տարի պիտի քըչէ : բայց պայմանով՝ որ 1843 ին սկսելի : ու գոնէ ամիսը անգամ մը կանոնաւոր երթեկութիւն ընէ :

Թարգմանութիւն յայտարարութեանը որ Վ. Վոլսոյ խրկեց Լմարտի, Կոստանդնուպօլսոյ օտար տէրութեանց փոխանորդներուն, իսկ քսան փարանոցներուն համար :

Իմացանք որ՝ աս մօտ ժամանակներս անթիւ իսարգոյս (գալպ) քսան փարանոցներ կըգտնուին Կոստանդնուպօլսոյ ու տէրութեան ուրիշ քաղքերէնուն մէջ :

Վոլոսոյի մէջ ասանկ ստակներ գտնուելով մեծ վնաս կըկրէ հասարակութիւնը : ուստի Վ. Վարան պարտաւորութիւնն է հոգ տանիլ աս բանին առջին առեկը : Ինչպէս հիմայ եղած քննութիւններէն կիմանանք որ ասանկ քսանոցներ շատ տեղիւն կըգրեն հոս և ուրիշ նաւահանգիստներ : մանաւանդ Սէլանիկէն Վոլսայի Սիլիստրէէն Վիտինէն Վալիքէն ու Սիլիստրէէն : Վարամանեղները խարդախութեամբ տակաւնեւուն մէջ կըգնեն գանձեր : ու անմիջապէս կըտարածեն նոյն տեղանքը ծախու առած ապրանքներուն վաճարումը (փակամիւսնո) հատուցանելով : Վսանկով մասնաւոր անձանց կործանումը

Վ. յա շունը՝ ճամբորդութեան ատենը ստիպելով շատ անգամ կտրէն իջնալու, զենքեր էր թէ որ կողմէն փախչէն կըհեռանայ, ու ինչպէս հուզուէս տարեր էին ու անկէց Վոլսոյ : Ուստի վերստին հուզուէս դառնալով ճամբորդներուն կառքերուն հետ, սպասեր է զենքը բերող շոգենաւին ու անով Վալէ դարձեւ է անկէց ալ փարիզ :

Վոլսէրի բրոնիկոնը (Թարիք) 1841 ին, այս պատմութիւնը կընէ :

“Ինչպէս շարժու մէկ մուծ գիշեր մը, լոսի անունով ջաղացպանը Սալէնայի, երբ որ տուն կըդառնար, ջաղացքին մօտ եղած ջուրին վրայի տախտակէն անցնելու ատենը ջուրը ինկաւ, ըստ որում քիչ մըն ալ արբած էր : Իր շունը ջուրը նետելով շուտ մը անոր հանգրծէն ու մագրէն խածնելով ցամաքը կըհանէ : նմանապէս փորձը գլխարկն ալ ջուրին մէջը ինկած ըլլալով վերստին կերթայ կըբերէ զանի : Բայց տեսնելով որ իր տէրը անշարժ բռնուր պառկեր է, կըհասկնայ թէ իր ծառայութիւնը դեռ չէ լընցեր : ուստի կըվազէ կերթայ ջաղացքին դուռը, ու այնչափ աղաղակ կըհանէ որ նալով

կըպատճառեն ու առաւտուրի մէջ շփոթութիւն կը ձգեն : 1. Վեհափառութիւնը աս կերպ յանցանքներուն առջին պիտի առնէ ու անոնց նշանն ալ չի պիտի թողու : Ինչո՞հ համար պատեհները խրկուէցան բոլոր նաւահանգստի կառավարութիւններուն ու ներսի կողմերու բանի մը քաղքերէնը : որ ջանք ընեն զգուշութիւն ընելու : ու մաքսատան պաշտօնատէրներն ալ աղէկ նային նաւերը պարպելու ժամանակ : տակաւնեւուն ու բեռներուն մէջ թէ օսմանցիկ նաւէ ըլլայ և թէ օտարականի : որ ինչ ապրանք ըլլալը հասկընան : Կառավարութիւնները հրաման ունին որ խարդախ քսանոց գտնուելու ըլլան նէ : երկու կտոր ընեն ու ետքը իրենց տէրերուն տան :

Ուստի կողաչենք ձեր Վսմութեանը որ ձեր պաշտպանութեան տակը եղողներուն իմացնէք խարճապոյն Վարան աս որոշումը : ասոր համար է որ ձեզի կըխրկենք աս շրջաբերական գիրը : ինչպէս Կոստանդնուպօլսոյ միւս տէրութեանց գեսպաններուն ալ խրկած ենք :

Ինչպէս ուրեմն օր իրեք տաճիկ երկրասարգներ Վեհափառութեան պարտելու գացեր են : որոնցմէ մէկը երկրասարգական անխահմութեան շարժեալ նոյն ջուրին մէջը լողալ ուղեւով : զժողովարար օտոր բանի մը պըլլուելով խզուել է : իր ընկերներուն և ուրիշ մարդոց առջև : որոնք չին կրցիր օգնութիւն ընել անոր : Վսիկա երկրասարգաց խըրտ ըլլալը համար արժան համարեցանք ծանուցանել :

Վեհափառ Վոլսոյի ըսած օրադրութեան մէջ կըկարգուցի :

“Վրդարութեան բարձրագոյն խորհրդարանը ուղեւով արգարութեամբ ու մարդասիրութեամբ հոգ տանել : Թին (քիւրէկ) դատապարտուած յանցաւորներուն ազատութեանը : որոնք երբեմն իրենց սահմանաւ ժամանակէն էվիլի կըմնան հոն : որոնց որ ամեն մէկ բանտարկեալին մէյմիլ Թուղթ տրելի : որքան ժամանակ իր պատիժը կըլը յայտնելու համար : դատապարտեալը աս Թուղթը յուսը նելով անմիջապէս պիտի աղաւտի թինն” :

ու գրանը զարնուելով՝ որ ներքեւ եղողները կարծենան դուրս կելլան ու շանը ետեւէն երթալով մեռնելու վրտանքէ կապառն ջաղացպանը” :

Պղատոն փիլիսոփան կըպատմէ թէ Պիւլոս Թագաւորը մէկ շուն մը տեսաւ : որ իրեք օրէն ի վեր առանց բան մը ուտելու կամ ջուր խմելու : իր սպաննուած տիրոջ գին (լեշը) կըպահպանէր : և թէ աս Թագաւորը հրաման ըրաւ որ իր զօրքերը գան ամենն ալ ու աս շանը առնէն անցնին : անտեսնը ճանցաւ շունը իր տէրը մեռցնողը որ զինուոր մըն էր : ու մէկէն ի մէկ ցածկեց անոր վիզը :

Ուստի Վիսթարտոն կըպատմէ թէ Սալէնո քաղքին պաշտպան տեսնը : անանկ մեծ սով մը եղաւ որ քաղաքէն դուրս հանեցին ան մարդիքները որ չէին պատերազմեր : Վահանայի մը երկու եղբորորդիք կային հոն որ ելան գացին իրենց շանը հետ ու մինակ իրենց ծեր հօրեղբարը թողուցին քաղաքին մէջ : որովհետեւ դուրս ելալու կարողութիւն չունէր : Իրք որ ասոնք Ուիքթարտոսի բանակը հասան : որ քաղաքը պաշարած էր : հաց տըլին անոնց : որն որ իրեք բաժին ընելով՝ մէկն ալ

ԵԳԻՊՏՈՍ

Ղեքսանդրիա, 21 Վերտվար :

Քանի մը ժամանակէն ի վեր հոս տեղի առաւտուր մեծ շարժման մէջ է : վստն զի ամեն ուրեմն աճուրդ կըլլայ բամպակի : ցորենի : խեժի (զամպ) բրինձի : և այլն : Վաջի իրեք տեսակէն ամենն ալ ճուրղին կըծախուի : բամպակին գինը 7 Թալեա 3 : ցորենը 35 դուռուշ : խեժը 22 : Սակայն վերջին ալ ճուրղին միայն մէկ մաս ծախեցաւ 7 Թալեա 3 : Վստեսակէն շատ կըծախուէր թէ որ փոխանակագիրը ու նաւորէքներուն բարձրութիւնէն չի վախըրէր նէ : Լիմակուհիմա խիստ քիչ նաւ կայ աս նաւահանգստին մէջ :

Վսմենին ժամտախտի ձայն չի լսուել շատ կուրախանալ : Վաղջութեան հազարաւորուն ալ իր կողմէն մեծ հոգ կըտանի փոխադրութեան (պուլաշմաքը) վստեքները հեռացնելու :

Նորին Վեհափառութիւն Բրուսիայի Թագաւորին եղբայրը : փետրվարի 3 ին իրիկան դէմ Ղեքսանդրիա հասաւ զաղլիական շոգենաւով : 1. Բարձրութիւնը Բրուսիայի հիւպատոսարանը իջնալով ուղեց անձանթ մնալ : ու չուղեց բնիւնել փաշային հրամանով պատրաստուած բնակարանը 4ին 1. Բարձրութիւն Սայիտ փաշան Վսմախայլ Պօղոս պէյին հետ տեսութեան գնաց անոր : որ ինքն ալ մէկ ժամէն ետքը պալատը եկաւ : ուր տեղ գիշերն ալ հոյ կերաւ Գիսարպային հետ : Բրուսիայոց ընդհանուր հիւպատոսն ալ ներկայ էր աս ընթրիքին :

5 ին արշալուսը ծագած ժամանակը 1. Բարձրութիւն Վեհափառ Վլի փաշան Չալիս Չալի մեկ նեցաւ : ուր տեղ մէկ օր առաջ գացիր էր Սայիտ փաշան : Վերջապէս 6 ին Բրուսիայի իշխանը Վեքին Լագիպոս երթալու համար շոգենաւը մտաւ : որն որ կառավարութիւնը իրեն համար պատրաստել էր : Իրեն հետն էին մէկ օգնական մը բանակի ու 1. Վսմութիւն պարոն տը Վլէր զօրավարը : Վս Թագաւորազուն իշխանը ճամբորդութիւն պիտի ընէ Սալէնայի քիւրի կոմսի տիտղոսով : ու քիչ օրէն ետքը նորէն Ղեքսանդրիա պիտի գաւնայ :

շանը տըլին : բայց նոյն իրիկունը աներեղթ եղաւ շունը ու հետեւալ օրը դարձաւ : ու ասանկ ըրաւ շարունակ քանի մը օր : Վիշ մը ատենէն ետքը՝ նամակ մը գտնուեցաւ շանը անուրին (Թասմային) տակը : որն որ ծեր քահանան գրած էր : փառք տալով Վստեոյ ու շնորհակալ ըլլալով այն ողորմած անձիքներուն որ զինքը կըհոգային : Վ. յա բանը լսելով Ուիքթարտոսի կինը պղտիկ տոպրակ մը կախեց շանը վիզը լեցուն ու տեղիքներով : ու հրամայեց բոլոր զինուորներուն որ չի դալին աս պատական կենդանին : Եւ նոր գնաց ու դարձաւ նոր տոմսակով մը որ ասանկ գրած էր : Ունե շնորհակալութիւն ունիմ քեզի : մեծ ողորմութեանը համար որ ինձի խրկեցիր : Բայց մեղք : որ աս բանը Սալէնոյի կառավարչին ականջը հասնելով՝ թէ ծեր քահանան և թէ շունը մեռցունել տըլաւ :

Թարգմանաց յիտալականէ
Կարապետ Յ. Փախաջյան
Երանկերտաց վարժապետն :

